

Ewa Samełko¹

Akademia Nauk Stosowanych w Łomży

Praca socjalna wolontariuszy podczas pomocy humanitarnej na rzecz ukraińskich uchodźców. Analiza wypowiedzi medialnych

 <https://doi.org/10.15633/9788363241926.03>

Wolontariat zyskuje w naszym kraju coraz większe znaczenie. Aby zrozumieć, czym jest, warto przytoczyć definicję tego pojęcia. Centrum Wolontariatu definiuje wolontariat jako świadomą, dobrowolną działalność podejmowaną na rzecz innych, wykraczającą poza więzi rodzinno-przyjacielsko-koleżeńskie. Wolontariusz zaś to osoba, która dobrowolnie, ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na rzecz organizacji, instytucji lub osób indywidualnych². Wyróżnić można wiele rodzajów wolontariatu, w tym wolontariat akcyjny, który w obliczu zbrojnej napaści Rosji na Ukrainę zyskał duże znaczenie.

Zbrojna agresja Rosji na Ukrainę, rozpoczęta w lutym 2014 roku, która przerodziła się 24 lutego 2023 roku w otwarty konflikt zbrojny o charakterze regularnej wojny i trwa do chwili obecnej, wstrząsnęła społeczeństwem wielu krajów. Wąskie grono polityków, geopolityków przewidywało wybuch tej wojny, jednak społeczeństwa wielu krajów były zaskoczone, a nawet przerażone. Rosjanie obnażyli cel wojny, jakim jest między innymi zajęcie terenów Ukrainy. Paradoksalnie, prezydent Rosji Władimir Putin oświadczył, że jego kraj nie może czuć się bezpiecznie z powodu stałego zagrożenia ze strony współczesnej Ukrainy. To oświadczenie miało usprawiedliwić rozpoczętą zakrojoną na szeroką skalę in-

---

1 Ewa Samełko – studentka studiów magisterskich na kierunku administracja w Akademii Nauk Stosowanych w Łomży.

2 *Kim jest wolontariusz*, <https://wolontariat.org.pl/wolontariusze/kim-jest-wolontariusz/> (03.06.2022).

ważę na Ukrainę. Brutalna zbrojna agresja ze strony Rosji doprowadziła do pełnych brutalności aktów, ludobójstwa Ukraińców i ogromnych zniszczeń infrastruktury ukraińskiej. Proces ten trwa nieprzerwanie, a zniszczenia stale się nasilają. Nie jest to jednak najtragiczniejszy aspekt tej napaści. Bardziej niż zburzone mury budynków ucierpiała społeczność mieszkająca na Ukrainie. Wojna wywołała ucieczkę uchodźców w przeważającej mierze do Polski. Dane mówią, że do Polski, po wybuchu wojny, dotarło 3,5 miliona Ukraińców, z czego ponad 2 miliony osób pozostaje dalej w Polsce³. Mimo to część osób pozostała w Ukrainie i to oni potrzebują szczególnie intensywnego wsparcia.

Nie tylko pracownicy socjalni, ale też wolontariusze podejmują się pracy socjalnej w różnej formie zarówno z indywidualną osobą, jak i z grupą oraz przez organizowanie środowiska lokalnego. Praca z indywidualnym przypadkiem wynika z pochylenia się nad poszczególnymi potrzebami osób, zaś praca z grupą i organizacja środowiska lokalnego wiąże się z współdziałaniem wielu osób, które tworzą niekiedy złożone łańcuchy pomocowe, w których każde ogniowo odpowiada za powierzone zadanie. Wolontariusze wykazali się ogromną empatią. Pomoc rządowa przyczyniła się do usprawnienia całego procesu pomocowego. Warto zauważyć, że wolontariat nie był rozpowszechniany tylko na terenie Polski, ale też na terytorium Ukrainy. Pomoc wolontariuszy polegała przede wszystkim na bezpośrednim wsparciu. Wolontariusze mogli zgłaszać się na przykład do przyjęcia uchodźcy pod swój dach.

Kolejnym elementem pracy socjalnej jest fakt, że w związku z trudną sytuacją humanitarną na granicy, wolontariusze pomagają w punktach pomocowych, gdzie uchodźcom są przekazywane żywność, ciepłe napoje, termosy, koce, śpiwory i inne rzeczy. Wolontariusze z Caritas zorganizowali akcję „Paczka dla Ukrainy”. W ramach tej akcji wysyłano potrzebne Ukrainie paczki. Zawierały one, między innymi: żywność, środki higieniczne i kosmetyczne.

Wybuch wojny, pomoc Ukrainie, pomoc wolontariuszy zostały szeroko opisane zarówno w prasie, jak i na portalach internetowych. Aby

---

3 K. B. Kumar, *Migracja z Ukrainy to dla Polski wyzwanie, ale i szansa*, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/krishna-b-kumar-migracja-z-ukrainy/> (03.06.2022).

zrozumieć specyfikę opisywanego zjawiska, zdecydowano się na wybór metody jakościowej, posługując się techniką analizy treści, którą stanowiły wypowiedzi medialne dotyczące poruszanej w artykule tematyki. Autorka wybrała portale: wpolityce.pl, wszystkoconajwazniejsze.pl, prawo.gazetaprawna.pl. Wybrane portale stanowią reprezentację jednych z najpowszechniejszych mediów poruszających aktualne tematy społeczno-polityczne. Portale te ujmują poruszaną tematykę z różnych perspektyw, co stanowiło kryterium doboru mediów.

Na stronie internetowej wpolityce.pl można znaleźć informację na temat sytuacji uchodźców, a także o niesionej im pomocy. Cytując szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Michała Dworczyka: „Každy kto ucieka przed wojną zostanie w Polsce przyjęty, każda osoba, która chce uzyskać pomoc na terenie Polski będzie mogła uzyskać taką pomoc, nawet osoby bez paszportu”⁴. Podkreślił on szybkość podjęcia działań pomocowych na rzecz obywateli Ukrainy. Praca socjalna wyraża się tu w postaci zapewnienia osobom pomocy, wsparcia, oraz pobytu. Osobom tym została zapewniona pomoc w załatwianiu spraw urzędowych.

Jak podają portal polityce.pl, miasto Ciechanów zorganizowało zbiórkę materiałów medycznych, koców termicznych oraz lekarstw na prośbę Mera miasta Chmielnicki na Ukrainie. Prezydent, w dniu trwania zbiórki, czyli 25 lutego 2022 roku, zapowiedział, że w nocy wyruszy z tego miasta transport na granicę polsko-ukraińską, gdzie zostały odebrane potrzebne rzeczy⁵. To jest kolejny przykład pracy socjalnej wyrażonej w pomocy wolontariackiej, jaka została udzielona narodowi ukraińskiemu. Praca socjalna wolontariuszy polegała na grupowym segregowaniu zebranych rzeczy, które zostały przetransportowane do potrzebujących na Ukrainie oraz na granicę polsko-ukraińską.

---

4 P. Nowosielska, *Punkty nieodpłatnej pomocy prawnej pomogą uchodźcom z Ukrainy*, <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/8379652,uchodzcy-ukraina-pomoc-prawna-porady.html> (03.06.2022). *Pomoc uchodźcom*, <https://wpolityce.pl/polityka/587134-polska-pomaga-ukrainskim-uchodzcom-wazne-informacje> (03.06.2022).

5 M. Brzeziński, *Pomoc, którą wspólnie ofiarujemy, nadaje znaczenie słowom „Sława Ukraini”*, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/mark-brzezinski-na-universytecie-warszawskim/> (03.06.2022).

Michał Kłosowski w swojej wypowiedzi na stronie wszystkoconajwazniejsze.pl potwierdza, że Polska stała się centrum pomocowym dla Ukrainy. Polacy masowo otworzyli swoje serca i domy, zaprosili sąsiadów z Ukrainy do szkół i na uniwersytety. Pomoc humanitarna stała się pilną potrzebą i zintegrowała społeczeństwo to realnej pomocy. W tym przypadku praca socjalna wyraża się w bezpłatnej pomocy, między innymi przez zapewnienie miejsc do spania. Dla dzieci z Ukrainy ważnym elementem stały się kwestie związane z możliwością pobierania nauki dla dzieci w polskich szkołach, a także możliwość pracy dla kobiet. Mężczyźni zostali bronić swojego kraju, swoich domów. To właśnie dla kobiet, dzieci i osób starszych kierowana była pomoc tu na miejscu⁶.

7 marca 2022 roku rząd w Polsce przyjął projekt ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z toczącym się konfliktem zbrojnym. Została ona uchwalona dwa dni później. Zgodnie z zapisami ustawy, oprócz zapowiadanych 300 złotych „na start”, uchodźcy z Ukrainy mogli otrzymać numer PESEL, by bezpłatnie korzystać z usług publicznych. Dzięki temu zyskali dostęp między innymi do darmowej edukacji i opieki zdrowotnej na tych samych zasadach jak obywatele Polski. Mogą również podejmować legalną pracę. Praca socjalna ma charakter świadczeń pieniężnych takich, jak:

- 500+,
- dobry start,
- rodzinny kapitał opiekuńczy,
- dofinansowanie pobytu dziecka w żłobku lub klubie dziecięcym i tym podobnie.

Szymon Czyszczek w swoim artykule na stronie wszystkoconajwazniejsze.pl napisał:

Wojna w Ukrainie będzie dla Polaków doświadczeniem pokoleniowym, ponieważ niemal każdy z nas został dotknięty tym wydarzeniem. Każdy z nas bowiem – w mniejszym lub większym stopniu – odpowiedział na dramatyczną sytuację Ukraińców poprzez udział w zbiórkach pieniężnych lub rzeczy-

---

6 M. Kłosowski, *Trzecia fala solidarności*, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/michal-klosowski-trzecia-fala-solidarnosci/> (03.06.2022).

wych, przyjęcie uchodźców w swoich domach oraz wolontariat w niezliczonych inicjatywach społecznych, które powstały natychmiast po agresji Rosji na Ukrainę⁷.

Wypowiedź ta pokazuje Polaków jako zaangażowanych w szeroko rozumianą działalność wolontariacką, wykorzystując przy tym elementy pracy socjalnej, której celem jest poprawa funkcjonowania społecznego osób i rodzin. W tym przypadku chodzi o zapewnienie dachu nad głową, pożywienia czy ubrań.

Jako następny element pracy socjalnej można wskazać otwarcie się punktów nieodpłatnej pomocy i poradnictwa obywatelskiego dla wspierania Ukraińców. Stanowi to ważny element ze względu na potrzebę otrzymania pomocy prawnej czy psychologicznej przez mieszkańców Ukrainy. Pracownicy socjalni i wolontariusze chcąc pomóc ludziom w tym trudnym czasie, oferowali swoje zaangażowanie w formie przekazu różnego rodzaju informacji⁸.

W przytoczonych wypowiedziach medialnych praca wolontaryjna świadczona na rzecz uchodźców wojennych z Ukrainy jawi się jako pomoc niesiona wszystkim, którzy tego potrzebowali. W pracy wolontariuszy odnaleźć można wiele elementów pracy socjalnej, która umożliwi osobom i rodzinom przywrócenie ich naturalnej zdolności do dalszego funkcjonowania, mimo trudnych wydarzeń, które ich spotkały. Praca socjalna ukierunkowana jest tutaj na niwelowanie negatywnych konsekwencji wojny. Nie można zapominać, że w związku z konfliktem zbrojnym na Ukrainie, pomoc humanitarna z strony Polski wciąż jest udzielana. Do potrzebujących regularnie trafia żywność, środki higieniczne, ciepłe koce, ubrania. Pomoc i zaangażowanie wolontariuszy w działania pomocowe na rzecz uchodźców wojennych z Ukrainy bez wątpienia przyczyniły się do zwiększenia skali i efektywności świadczonej pomocy.

7 S. Czyszek, *Wsparcie Polaków dla Ukrainy to nowa „Solidarność”*, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/szymon-czyszek-wsparcie-polakow-dla-ukrainy-to-nowa-solidarnosc/> (03.06.2022).

8 *Kim jest wolontariusz*, <https://wolontariat.org.pl/wolontariusze/kim-jest-wolontariusz/> (03.06.2022); *Pomoc uchodźcom*, <https://wpolityce.pl/polityka/587134-polska-pomaga-ukrainskim-uchodzcom-wazne-informacje> (03.06.2022).

Abstrakt

Praca socjalna wolontariuszy podczas pomocy humanitarnej na rzecz ukraińskich uchodźców. Analiza wypowiedzi medialnych

Napaść zbrojna Rosji na Ukrainę oprócz zniszczeń, ludobójstwa najeźdźcy wywołała ucieczkę uchodźców w przeważającej mierze do Polski. Trzy miliony ukraińskich uchodźców w Polsce to zjawisko na niespotykaną dotychczas skalę. Polacy zaangażowali się w pomoc humanitarną na rzecz Ukraińców, którzy podjęli decyzję o przyjeździe do Polski oraz tych, którzy pozostali w Ukrainie. Zjawisko pomocy wolontaryjnej zostało szeroko opisywane w prasie i na portalach informacyjnych. Autorka wystąpienia podjęła się analizy informacji na temat pomocy humanitarnej i pracy socjalnej świadczonej na rzecz uchodźców wojennych z Ukrainy w Polsce na podstawie informacji, które ukazały się w okresie od 24.02.2022 do 24.04.2020 roku na trzech portalach informacyjnych: wpolityce.pl, wszystkoconajwazniejsze.pl oraz prawo.gazetaprawna.pl.

Słowa kluczowe: Ukraina, uchodźcy, pomoc humanitarna, praca socjalna, pomoc

Bibliografia

- Brzeziński M., *Pomoc, którą wspólnie ofiarujemy, nadaje znaczenie słowom „Sława Ukrajini”*, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/mark-brzezinski-na-universytecie-warszawskim/> (03.06.2022).
- Czyszek S., *Wsparcie Polaków dla Ukrainy to nowa „Solidarność”*, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/szymon-czyszek-wsparcie-polakow-dla-ukrainy-to-nowa-solidarnosc/> (03.06.2022).
- Kim jest wolontariusz*, <https://wolontariat.org.pl/wolontariusze/kim-jest-wolontariusz/> (03.06.2022).
- Kłowski M., *Trzecia fala solidarności*, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/michal-klosowski-trzecia-fala-solidarnosci/> (03.06.2022).

Kumar K.B., *Migracja z Ukrainy to dla Polski wyzwanie, ale i szansa*, <https://wszystkoconajwazniejsze.pl/krishna-b-kumar-migracja-z-ukrainy/> (03.06.2022).

Nowosielska P., *Punkty nieodpłatnej pomocy prawnej pomogą uchodźcom z Ukrainy*, <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/8379652,uchodzcy-ukraina-pomoc-prawna-porady.html> (03.06.2022).

Pomoc uchodźcom, <https://wpolityce.pl/polityka/587134-polska-pomaga-ukrainiskim-uchodzcom-wazne-informacje> (03.06.2022).

